

Porcul domestic (*Sus scrofa domestica*) din așezări neolitice din estul României: abordare morfometrică

Simina STANC, Mariana POPOVICI, Luminița BEJENARU

Universitatea "Alexandru Ioan Cuza din Iași" Facultatea de Biologie
Email: siminams@yahoo.com; sorexmin@yahoo.com; lumib@yahoo.com

Numărul mare de resturi osoase prelevate din așezările neolitice din România reprezintă în general un indiciu al sedentarismului comunităților neolitice. Abundența relativă, calculată pe baza NISP (număr de specimene identificate) reflectă importanța porcinelor în economia comunităților din Neoliticul timpuriu (Cultura Starcevo-Cris) până în Calcolitic (Cultura Precucuteni și Cultura Cucuteni).

Datele morfometrice utilizate în prezentul studiu provin cercetări anterioare ale siturilor arheologice aparținând culturii Precucuteni (situl de la Tg. Frumos, jud. Iași) și culturii Cucuteni (siturile de la Hoisești, jud. Iași) și Poduri, jud. Bacău) (Figura 1). O parte din datele metrice utilizate în comparații provin din sinteze arheozologice (El Susi, 2006; Coroliuc, 2009; Cavaleriu & Bejenaru, 2009).

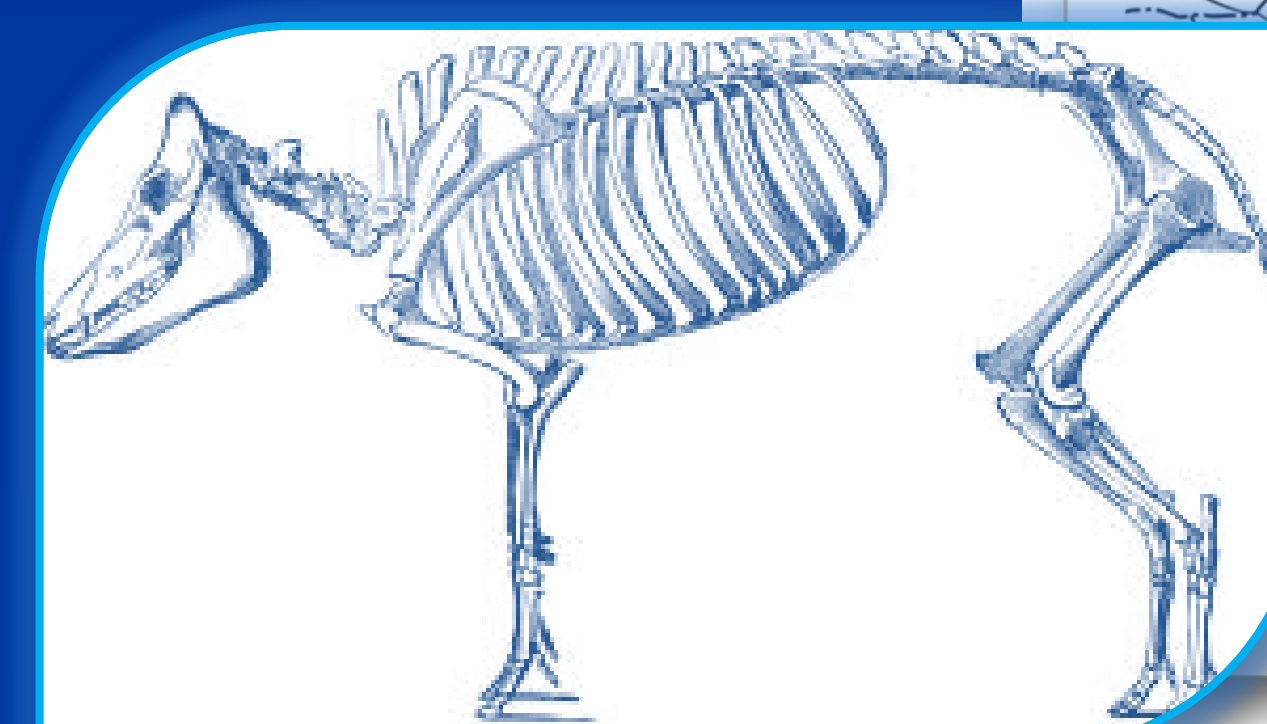

Figura 1. Localizarea siturilor arheologice din care provin datele morfometrice.

În eșantioanele Neoliticului timpuriu ponderea resturilor de porc domestic este destul de mică față de cea a bovinelor și ovicaprinelor, iar predominarea cornutelor mari și mici ar putea sugera existența unor comunități neolitice mobile care realizau deplasări la anumite intervale de timp. Frecvența resturilor de porc crește în siturile calcolitice.

Lipsa unui material osteologic bogat, reprezentativ (nefragmentat), împiedică o analiză statistică complexă pentru această perioadă; din acest motiv au fost folosiți doar câțiva indici statistici (indici ai tendinței centrale și ai variabilității), oferindu-ne în felul acesta o privire de ansamblu a taliei porcilor domestici din așezările neolitice. De asemenea, este cunoscut faptul că porcii din comunitățile preistorice erau sacrificați prematur (cel târziu la vârsta de 2 ani), stadiu în care, unele elemente anatomice nu sunt complet epifizate.

Elementele anatomice descrise morfometric sunt: humerus, scapula, radius și tibia, de la care au fost preluate o serie de măsuri conform celor standard (Driesch, 1976).

Tabelul 1. Analiza descriptivă comparativă.

Element anatomic	Variabila	Cultura	Numar piese analizate	Min	Max	Medie	Deviatia standard	Nivel de confidență
Humerus	Bd	St. Cris	5.00	32.00	42.00	38.00	1.62	0.52
		Pre	9.00	37.00	44.00	39.89	2.42	0.76
		Cu	15.00	30.00	46.00	39.73	5.56	1.74
Scapula	SLC	BG	5.00	23.00	29.00	26.60	2.30	0.88
		St. Cris	5.00	20.00	24.00	21.88	1.55	0.66
		GLP	5.00	33.00	36.50	34.80	1.44	0.48
		Pre	16.00	30.00	44.00	37.39	4.56	1.47
		GL	16.00	23.00	39.00	30.78	4.74	1.70
		BG	16.00	21.00	32.00	26.61	3.54	1.36
		SLC	16.00	18.00	35.00	26.14	5.06	1.94
		GL	23.00	30.00	42.00	38.10	3.71	1.18
		BG	23.00	30.00	37.00	34.83	2.52	0.85
		Cu	23.00	27.00	36.00	33.17	3.10	1.06
Radius	Bp	St. Cris	4.00	28.00	29.00	30.33	2.75	0.98
		Pre	13.00	27.00	37.00	33.65	3.56	1.22
		Cu	16.00	28.00	33.00	30.68	1.82	0.65
		St. Cris	3.00	23.00	30.00	27.00	-	-
Tibia	Bd	Pre	7.00	25.00	31.00	28.50	2.07	0.77
		Cu	35.00	28.00	39.00	35.56	2.88	0.95

Analiza univariată evidențiază prezența în așezările calcolitice aparținând culturii Cucuteni, a unor forme de porc domestic mai robuste și de talie mai mare comparativ cu formele ce caracterizau așezările Precucuteni și Starcevo-Cris (Tabelul 1, Figura 2). Acest aspect este evidențiat de intervalele de confidență reprezentate în figura 2, cele mai mari variații putând fi observate la nivelul scapulei, în special pentru cele provenite din situri Precucuteni.

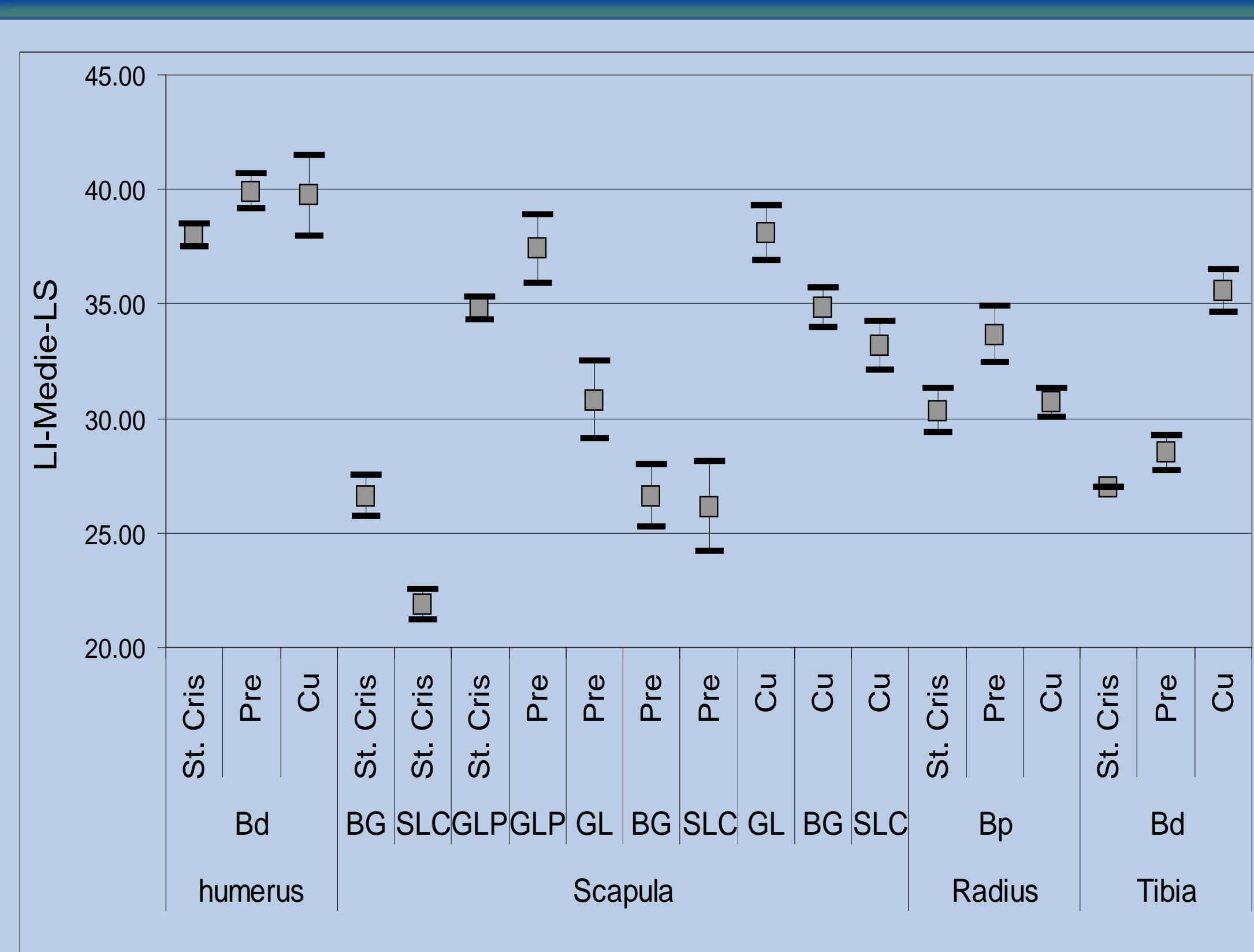

Figura 2. Reprezentarea grafică a mediei și a intervalului de confidență pentru variabilele investigate.

Variațiile mici înregistrate pentru materialul osteologic provenit din cultura Starcevo-Cris nu reflectă neapărat o stabilitate a caracterelor metrice, ci aceste valori mici ale indicilor de variabilitate (deviația standard și nivel de confidență) s-ar putea datora numărului mic de piese analizate.

Talia la greaban calculată pe baza astragalului pun, de asemenea, în evidență faptul că populațiile de porc domestic din calcolitic se caracterizau prin indivizi mai mari, mai roșuși (talia la greaban=76,1 cm în situri Precucuteni și 98,36 cm în situri Cucuteni) față de cele ce caracterizau neoliticul timpuriu (talia la greaban = 68,85 cm în situri Starcevo-Cris) (Figura 3).

Referințe

- Cavaleriu R., Bejenaru L., 2009 – *Cercetari arheozologice privind Cultura Cucuteni faza A*. Editura Universitatii „Alexandru Ioan Cuza” Iași.
Coroliuc A., 2009 - *Studiul anatomo-comparat al materialului arheozologic provenit din statiunea precucuteniana de la Targu Frumos in corelatie cu materialele din alte statiuni neoneolitice de pe teritoriul Moldovei Centrale*. Teza de doctorat. Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași, Facultatea de Biologie.
El Susi G., 1996 – *Vanatori, pescari si crescatori de animale in Banatul mileniilor VI i.Ch.-I d.Ch.*. Editura Mirton, Timisoara.
Von den Driesch A., 1976 - *A guide to the measurement of animal bones from archaeological sites*. Bull. Reabody Mus. Arch. Ethnol.

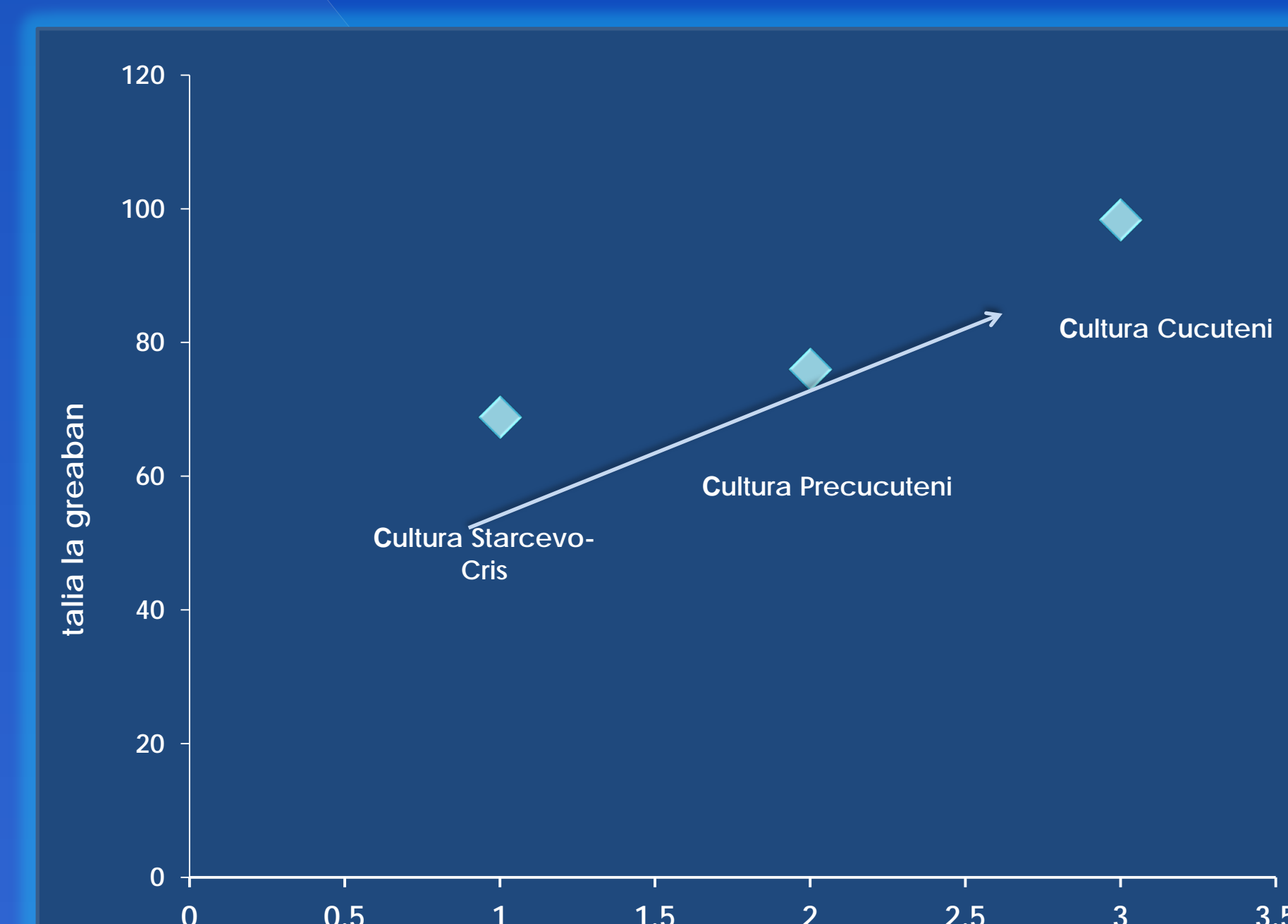

Figura 3. Evidențierea creșterii dimensiunilor porcilor domestici din neoliticul timpuriu spre calcolitic.